

het Provinciaal d; een laatste poging eerdheden in den te uit den weg te raads heeft opgemissie te verschij- 19 Februari, des Consistoriekamer

daar is verschenen, pingsbrijf hebben processe aanwe-

oven vermeld sub en geacht worden bij de bevestiging a mede te werken dsche Hervormde te verordeningen; eden pleegde, in tingen des Kerke- de reglementen te de worden op-

ds, sub No. 6 ver- dat de leden des men hebben geno- en daad van de tek af te scheiden nogen is, de leden te Zwijndrecht in slepen, en alzoo ist en tweedracht n; t anders kunnen estoring van orde p in de uitoefening waarp in de ge- onderheid wegens, tuchtmiddelen

aanleg; Reglement; art. 13 len; art. 39 Regle- derwijs; art. 1, 3, 28, 37, 47, 50, 51 plicht en tucht; KNOOL, predikant, Ouderlingen,

Diakenen,

te orde en rust en te uitoefening van

n en kerkelijke be- in de Ned. Her- drecht en in de tek; alsmede van dsche Hervormde

er zal gezonden agden binnen acht l der Ned. Herv. a de Heeren Kerk- meente aldaar, aan Jordrecht, aan den jndrecht, aan den zoodra deze uit- zal hebben ver- ynde der Neder- en een afschrift rkelijke Courant, te vergadering van van Zuid-Holland, 21 Februari 1890.

L. Doedes Dan, Vice-President, Jhr. J. H. van Zegers, A. Bosman, J. C. Flier en A. Loef,

President, US, Vice-President, ERTS VAN SIMONS

J. Hen.

Flier, lid en Secretaris, dschrift, den Kerkbestuurs nd,

te namen, en ge- enen uitsluitend, elend optraden, n Slidrecht. En a Classiaal be- dat in de zaak het Provinciaal at het omzetten n thans met dat- tuur saanspant, kerk naar Gods kelijk des doods

zijn kerkeraad

harding worden

te laten impo-

er come, in de n waarheid pal

er de Slidrecht-

ift uitgekomen,

bijeen staan.

brugge en De

is, hoeczer ook

nnelijk uit den

stuur van Dor-

rdrecht veront-

van het Prov-

id-Holland, Al-

spoed werd, op

ndermaal eene

het Prov. Kerk-

engeroepen. En

nacht geschiedde,

in Zuid-Holland,

uitzondering -

predikanten en

de wenschen

iedrechtsche ge-

pende beden, op

stijde vernomen,

amde eindbeslis-

er op te letten, dat de approbatie door het Class. Bestuur van Dordrecht nooit was ge- weigerd, aan zijn moderamen op, de appro- batie van het beroep te verleenen. Wien ver- wondert het, dat menigen bij het lezen van dit droefv. feit vol verontwaardiging uitroep: Wat baat het ons, of wij nu jarenlang gewor- steld hebben, om de teugels van het bestuur onzer kerk aan moderne handen te ontrukken?

Voor al op die laatste woorden leggen we den nadruk: „Wat baat het nu of we jaren lang geworsteld hebben, om de teugels van het bestuur der kerk aan moderne handen te ontrukken?”

Nee, dit baat metterdaad niets, om de eenvoudige reden, dat als ge uwer kerkbe- stuur hebt omgezet, dat kerkbestuur door zijn fatalen invloed nu vrienden omzet, en ze van strijders voor 's Heeren naam ver- keeren doet in strijders voor de Synodale hoogheid.

Er ligt dan ook iets waars in wat we aan het slot dezer brochure lezen:

Maar genoeg; hoeveel oorzaak tot droefheid en ergernis er zijn moge, toch heeft de strijd, die te Slidrecht ontbrandde en zeker nog lang niet gedempt is, niet enkel zijn schaduw- maar ook zijn lichtzijden. Immers, tengevolge van dien strijd zijn er in die gemeente vele oogen opgegaan voor het ontzettende van 't hedendaagsch ongelooft, dat niets heilijg acht, en voor de onmisbaarheid van ons allerheiligt geloof. Slapenden zijn wakker geschud en bij velen is eene levende belangstelling gewekt voor het Evangelie, dat getuigenis alleg van dien Christus, die gestorven is om onze zon- den en opgewekt ter onzer rechtvaardigma- king. Bovendien is door dezen strijd alweer meer aan den dag gekomen de treurige, die schier hopelooze toestand, waartoe de Kerk onzer vaders is gezonken, maar niet minder de erbarmelijke positie, die de moderne god- dienstleerders daarin bekleeden, zoolang die Kerk althans nog blijft vasthouden aan hare heilijke belijdenis, gegrond op Gods onfeil- baar Woord.

Dit nu kan waar zijn.

Maar het is ook mogelijk, dat zij die dit gevoelen, toch op den ingeslagen weg voort- gaan, en dan baat het niet, maar schaadt het. Want wie na een kerkelijk schandaal als dat te Slidrecht, toch weer het hoofd in den schoot legt, wordt in de kerkelijke zonde verhard.

Onze opmerking, dat het zaak was het woord „heilijg” vóór engelen, profeten,

apostelen, evangelie, sacrament enz. te her- stellen, wierd door de *Tijd* (een Roomsche orgaan) begroot als een terugkeer tot Room- sche usantie, en een politiek blad, het *Hand.*, greep deze vreugdebetuiging gretig aan, om den volke te verkondigen, dat bijkbaar het bondgenootschap reeds verder ging dan de politiek.

Naar aanleiding hiervan zij ons een drie- tal opmerkingen vergund.

De eerste is deze, dat „heilijg” vóór engel, profeet, apostel enz. te gebruiken, geen „Roomsehe” usantie is, maar usantie der *Heilige Schrift*, en op dien grond usantie van alle Christelijke kerken, ook van de Gereformeerde. De Heilige Schrift spreekt van *heilijge engelen* in Matth. 25: 31, Mark. 8: 38, Luk. 9: 26, Hand. 10: 22, Openb. 14: 10. Van *heilijge profeten* in Luk. 1: 70, Hand. 3: 21, Ef. 3: 5, 2 Petr. 1: 21, 2 Petr. 3: 2, Openb. 18: 20 en Openb. 22: 6. Van *heilijge apostelen* in Ef. 3: 5 en Openb. 18: 20. Van *Heilige Schrift* in 2 Tim. 3: 15, Rom. 1: 2 enz. En evenzoo wordt in onze Formulieren van eenigheid en in de Liturgie gedurig gewag gemaakt van „heilijge profeten en apostelen,” van „heilijge Schrift” en „heilijg Evangelie,” van „heilijg Sacra- ment” en „heilijge Kerk.”

Van terugkeer tot „Roomsehe” usantie kan dus geen sprake zijn. Er is alleen sprake van herstel eener usantie, die op grond der Heilige Schrift aan alle Christe- lijke kerken gemeen is.

Onze tweede opmerking zij, dat we vol- strekt niet ten onrechte waarschuwen tegen de opvatting, om toch uit *heilijg* voor evangelist, apostel of profeet nimmer af te leiden, dat hiermee op hun zondeloosheid wierd gedoeld. Om het theologisch uit te drukken, het „heilijg” heeft in dit gebruik volstrekt geen *ethische* betekenis, maar doelt op den oorsprong van hun getui- genis.

Hiertegen nu kwam de *Tijd* in verzet met de opmerking, dat ook de Canonisatie der Roomsche heiligen volstrekt niet uit- spreekt, dat ze *sondeloos* waren. Dit nu is slechts ten deele waar. De Roomsche kerk bedoelt met haar Canonisatie wel terdege een getuigenis af te leggen omtrent het heilig karakter van de personen die ze ca- noniseert. Wel ontken se niet, dat er nog iets zondigs in hen kan zijn overgebleven, maar een „heilijg” die evenals de Heilige Paulus zou uitroepen: „Mij, de allergrootste der zondaren,” is voor haar ondenkbaar. Reeds Ambrosius liet dit punt zelfs twijfelachtig, en liet het vraagstuk, of zij nog zonden hadden, onbeslist. Hij zegt toch letterlijk: „Zij (de martelaren) kun- nen bidden voor onze zonden, omdat in- dien ze al enige zonden gehad heb- ben, ze deze door hun eigen bloed heb- ben uitgewischt” (si quae habuerunt pec- cata). De Roomsche opvatting is dan ook wel terdege, dat zulke personen een bij- zonder heilig leven hebben geleid; dat God reeds op aarde dit heilig leven gekroond heeft door hen wonderen te laten verrich- ten; en dat op dien grond hunner gedachtenis moet geschieden in den eeredienst; dat al- taren te hunner eere moeten worden opge- richt; en dat de geloovigen hun tusschen- komst moeten inroepen, om te krachtiger ver- geving van zonde te erlangen en in nood te worden gered. — Het uitgangspunt is en blijft dus, dat de titel van *heilijg* zijn grond

vindt in heiligen levensandel. En dit nu, zoo herhalen we, is niet de grond, waarop we van heilige profeten en apostelen spre- ken, omtrent wier leven we meestal zeer weinig weten. Het „heilijg” vóór apostelen en profeten beduidt uitsluitend, dat hun dienst en woord niet uit hen zelven noch uit eenige aardse instelling was, maar rechtstreeks goddelijken oorsprong had.

Onze laatste opmerking eindelijk geldt de opmerking van de *Tijd*, dat wij op onze beurt broeder Bechthold canoniseerden.

Zien we wat hiervan aan is.

Onder Canonisatie verstaat de Roomsche- Katholieke kerk, dat iemand, die eerst *venerabilis*, en daarna *beatus* is ver- klaard, nu ten slotte door den Paus op den Canon der heiligen wordt geplaatst. En zulks op grond van zijn bijna onzonddigen levenswandel en door hem verrichte won- deren. En dat wel met het gevolg, dat hij thans ook de vereering der heiligen moet ontvangen, door vermelding bij de Mis, door eigen altaar, en door *invocatio* of aanroeping in den gebede.

Door ons daarentegen is van onze diep betreunden broeder Bechthold alleen gezegd, dat, al had de Synode hem uitgebaanen, Gods engelen hem bij zijn sterven in Gods Vaderhuis hebben ingedragen en dat hem daar de kroon wacht na den strijd.

Beide onze verklaring en Roms Canoni- satie hebben dus niets met elkaar gemeen. Al wat wij van onze broeder Bechthold zeiden, is wat de Heere Jezus van den armen man in de gelijkenis zegt.

Na te lezen in Lukas 16.

Van de *Bibliotheca Reformata* is thans weder een deel verschenen, door de goede zorg van Prof. Dr. De Hartog, die er eene belangrijke voorrede aan toevoegde, en nog een nadere studie over *Zanchius* als exegeet toezei.

Met dit deel is de commentaar van *Hier. Zanchius* op den brief aan de Efezen com- plect, en alzoo nogmaals een degelijk werk onder bereik van onze Gereformeerde pre- dikanten gebracht.

Toch schijnt het dat de Latijnsche taal het drukke lezen in onze oude Gerefor- meerde literatuur niet bevordert. Over- schillig toch of men het lijstje van onze Gereformeerde predikanten nagaat, die nog onder de Synode leven, of vrij wierden, of buiten haar om leefden, nog altoos zijn er zeer velen die zich niet aanmelden.

Het is daarom dat in het volgende deel eene proeve zal genomen worden met een onzer oude auteurs in de Nederduitsche taal.

Denkelijk met de Catechismusuitlegging van Basting, die in 1591 het eerst in haar Hollandsch gewaad het licht zag.

Dit deel zal van de hand van Prof. Dr. Rutgers zijn.

Uit Bentheim verzoekt men ons eene rectificatie.

We hadden in ons No. van 26 Januari j. van de trouwe Gereformeerden van Bent- heim gesproken als van een „afgescheiden groep.”

Dit schijnt den indruk te hebben gemaakt, alsof we daarmee aan deze kerken een separatistisch standpunt toeschreven.

Toch was dit niet het geval.

Daartoe kennen we het streven en be- doelen onzer Benthemsche broeders veel te goed.

Onze woorden strekten alleen om te zeg- gen, dat deze kerken niet in verband staan met de „Reformierte Kirche”, die in El- berteld en elders door de Regering op gelijken voet met de Lutherschen in de *Union* erkend wordt.

Uit Purmerend vraagt men ons, of de kerk aldaar niet evenals de kerken van Zaanland en Alkmaar, onder de meer in- vloedsrijke behoort, die zoo spoedig moge- lijk een geregelden Dienst des Woords behoeven.

Het schijnt in deze Classis met het mo- dernisme dan al heel ver gekomen. Zoo meldt men o. a.:

Ziet men daarbij op de geestelijke ellende, waarin de gemeente onder Synodaal verband verzonk, zoodat zelfs een harer leeraren een- maal bij de geopende groeve van een kerke- raadsdel zeide: „Indien er een wederzien is, dan tot wederziens”; als daar door een pre- dikant uit een genabuude kerk van den kansel gezegd wordt: „Ik ben niet rechtzinnig, ik ben niet krankzinnig, maar ik ben vrijzinnig”; als daar in een genabuude kerk met de catechi- santen gehandeld wordt over de voedingsstof der levensmiddelen; als daar — doch waartoe meer? De classis Edam—Hoorn biedt u de meest treurige gevolgen van de verderfel- ijke leervrijheid, en daar doolt de vrijge- maakte Kerk des Heeren van Purmerend rond als schapen die geen herder hebben.

Deze feiten zijn schriklijk; te ontacten- der, zoo men bedenkt, dat nog steeds tal van belijders des Heeren alles op haren en snaren zetten, om toch het kerkelijk ge- heel, waarin *zulke* toestanden dan toch om wrake schreien, het koste wat het wil, in stand te houden.

Ongetwijfeld is het in zulk een Classis vooral noodig, dat er hoe eer hoe beter hulp dage.

De waarheid struikelt er op de straten.

KUYPER.

Uit de Pers.

De redactie van de *Hervorming* waant dat we de geheimen van Minister Bergansius ver- klapt hebben.

Ze schrijft toch:

Indien men het nog niet weet, dan bewijst het laatste nummer van de *Revue*, hoeczer Dr. Kuyper is

ingewijd in de regeeringsplannen, met name wat be- reikt de te verwachten legerorganisatie.

Op wat wij onlangs over den persoonlijk dienst- lingen en de regeeringsplannen schreeven, naar aan- leiding van den esch door de *Revue* gesteld, dat den predikanten vrijstelling van den dienst zal ver- leend worden, antwoordt de *Revue* het volgende:

„Mogen wij hietegen opmerken dat de nieuwe legerorganisatie zich juist daarin van de oude onder- scheiden zal, dat wie *reus* dient minstens vijftien jaar dien. Vijf jaar bij het gewone leger, dan vijf jaar bij de reserve, en dan vijf jaar bij de landweer.”

Lijft men als een theologisch student op zijn zeste jaar in, dan is hij minstens verbonden tot zijn 35ste; en moet jaarlijks korter of langer aan de exercitien deelnemen; en in tijd van oorlog mee uitrukken. Best als de redactie met dit door haar niet het oog verloren punt zal gerekend hebben, naar voortzetting der discussie hier niet.”

Dr. Kuyper heeft hier, meenen wij, uit de school gelapt. Bedriegen wij ons niet, dan was wat hij van de nieuwe legerorganisatie mededeelt, nog niet bekend dan hield de minister van Oorlog zijne plannen ge- hein, en weet zelfs de Raad van State er niets van; en nu deek Dr. Kuyper mede, dat de nieuwe leger- organisatie van velen worden verlaten, want de ge- wone (lees „sacriere”) leger, dan vijf jaar bij de reserve, en ten slotte vijf jaar bij de landweer inlijft.

Wij konden dit, meenen wij, niet weten, en er dus niet mee rekenen. Maar ten principiele doet dit niets toe of af aan onze redeneering.

De hoofdvraag in deze is — zoo schreeven wij, en kunnen wij nog schrijven — de hoofdvraag is: Zal men het recht geven zich te landeinde- ren een deel voor te behouden, opdat zij dezen bezie- ing in haren en ontrekke aan 's lands dienst? Vrijst- ling uit 's lands dienst kan alleen verleend worden uit het oogpunt van het algemeen belang; of uit overwegingen van bijzonderen aard, doch die dan niet voor kerken en godsdienstleerders alleen kom- ken gelden.”

Eigenlijk kan hierbij van vrijstelling geen sprake zijn. De militie wet van '61 verleent aan geestelijken en bedienaren van den goddienst bij de erkende kerke- noenschappen evenmin vrijstelling van den dienst als aan de studenten in de godgeleerdheid.

En het kan tevens voor den tijd van een jaar ontfan- ging van velen worden verleend, welke worden ver- leend door de geleiding van den minister van Oorlog, die te verleen moet openstaan sprekt vanzelf. Alleen zien wij niet in, waarom daarbij alleen van kerke- lijk en godsdienstleerders zou sprake wezen; of liever, van deren alleen mag daarbij geen sprake zijn; en dit te minder, wanneer de dienstplicht naar het plan van den minister Bergansius, zoodat Dr. Kuyper thans heeft bekend gemaakt, vijftien jaren zal duren.

Hiermee werkt de redactie er zich nog die- per in. Er blijkt toch uit, dat ze zich gansch geen voorstelling maakt van de moderne leger- organisatie. Anders toch kon ze niet ondersteld hebben, dat eenig minister in welk land ook, bij nieuwe legerorganisatie nog met een stelsel van vijftien jaren dienstplicht voor den dag zou komen.

Of overigens de vrijstelling van leeraren en theologische studenten verleend wordt met het oog op hun stand, of met het oog op het algemeen belang, is een vraag die ons koud laat.

Ook wie uit het algemeen belang redeneert, komt toch weer op het karakter van hun stand terug.

In de *Bazuin* geeft de heer L. C. F. van Kamp, van Wormerveer, dit tweede stuk over de verhouding van de kerk tot de Overheid:

„Maar hoe ontkenen wij nu aan de valsche positie, waarin de Overheid ons gewrongen heeft? Hadden wij geen kerkelijke goederen en alzoog een behoefte aan rechtsekerheid, de oplossing ware gemakkelijk. Feitelij is de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. niet anders dan een kunstmiddel om als kerk geen goederen te bezitten. Ik ga voortbij dat zij ook dienstbaar is aan de theorieën, waarin het onderscheid tusschen dole- antie en scheiding wordt gesteld — een onderscheid, waartoe helaas! de werkelijkheid maar al te zeer in strijd is. Wie die de kunst van Gods Koninkrijk beoort, zou niet wenschen, dat er nog een reformatie zonder separatie ware mogelijk geweest. Als men intusschen de Kerkelijke Kas aanlaagt als een verber- ging van de kerk voor de Overheid, dan begrijp ik die beschuldiging niet. Een kerk maakt zich als kerk voor de Overheid openbaar door haar belijdenis, niet door een officiële vermelding; zij wordt de Overheid bekend door de reglementen, die zij op 't nationaal leven sterkt. De Ned. Ger. kerk heeft geen darenboven nog kennis van haar bestaan, of om in haar taal te spreken, van de tot stand gekomen reform- atie, aan de Overheid met overlegging van belidenis- schriften en kerkenorde. Kan niet met meer recht tot ons het verwijt gericht worden, dat wij ons, als kerk, voor de Overheid door ons reglement schuilhouden? Immers, dat reglement betrekking heeft op de wet van de Kerkenootschappen, waarin de kerk beschouwd wordt als een menselijke vereeniging inzake gods- dienst.”

Moeten wij dan Kerkelijke Kassen oprichten? De algemeene stemming is er in onze kerk sterk tegen. De scheiding tusschen bestuur en beheer, zooda is de kerk te regeren, en nog bestaat, moogd in een weinig aan, om zulk een scheiding bij het ook in den vorm, bij ons in te voeren. Wel zie ik niet in, dat het werven der kerk ook maar enigszins wordt gedeeld als zij haar goederen door een vereeniging zal beheeren, maar de praktische moeilijkheden kunnen vele worden. De kerkelijke tucht, aangewend om een te meer eendrachtigheid onschadelijk te maken, krijt aldus de verdere afbreuk. Het is niet te ontkennen, dat het verzaen van verplichtingen, die men op zich ge- noemen heeft, ten slotte censurabel maakt. Hoe ge- makkelijk kan echter het stoffelijk belang hier nood- zaken, om den langzamen gang van de Gereformeerde tuchtoefening prijs te geven!

Indien wij echter geen Kerkelijke Kas willen, zoo geestelijken van hun oordel van handhaving van de bestaande wet op de kerkenootschappen nimmer tot zulk een verhouding jegens de Overheid, als die werven der kerk vordert. Zoo zouden wij op een andere wet- geving op kerkelijk gebied moeten aandringen. Maar hier taat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de kerk in haar geestelijk karakter eeren? Vatten wij de kerk in haar geestelijken aard, dan is het een geheel, dat in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is, en gaven wij een geheel, dat moeilijk te verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het luide groep van „vrije kerk”, eischen wij nog een Gereformeerde Overheid; er ware althans nog een practisch stelsel uit te denken. Maar nu? Is er gereed? De Overheid moet de kerk niet als een vereeniging te meer een stichting beschouwen. Hier spijt het mij, dat ik in de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. kerk een geheel is